

Οι κολλεκτίβες στην Επαναστατική Ισπανία

[Ανάκτηση από: http://flag.blackened.net/revolt/spain/coll_1.html, 1/8/2010]

του Lucien

Μετάφραση: Θεωρής Σάρας
autopoiesis.squat.gr

Η ισπανική επανάσταση ξεκίνησε ως επακόλουθο ενός αποτυχημένου ισπανικού πραξικοπήματος από τον Στρατηγό Φράνκο στις 18 Ιουλίου του 1936. Το πραξικόπημα υποστηρίχθηκε από συντηρητικές μερίδες του μεγάλου κεφαλαίου και της Εκκλησίας, και απέτυχε στο μεγαλύτερο μέρος της Ισπανίας καθώς αντιμετώπισε την ένοπλη αντίσταση των εργαζόμενων και των αγροτών, που οργανώθηκαν κύρια από το μεγάλο αναρχοσυνδικαλιστικό σωματείο, της Εθνικής Ομοσπονδίας Εργασίας (CNT), “Μέσα σε ώρες από την επίθεση του Φράνκο οι αναρχικοί εργαζόμενοι και αγρότες απέκτησαν άμεσο έλεγχο πάνω στα χωράφια, τις πόλεις, τα εργοστάσια και τα δίκτυα κοινωνικών υπηρεσιών και μεταφορών” (Breitbart 1979a: 60, also Geurin 1970: 130-1) Αυτό ήταν το άμεσο αποτέλεσμα της δύναμης του μαζικού αναρχοσυνδικαλιστή- εργαζόμενου και του αγροτικού κινήματος (Amsden 1979, Breitbart 1979a) ανάμεσα στους οποίους, όπως παρατηρούσε ένας Γερμανός, “το πρόβλημα της κοινωνικής επανάστασης συζητιόταν διαρκώς και συστηματικά στα σωματεία τους και τις συναντήσεις των ομάδων, στα κείμενα τους, τα φυλλάδια τους και τα βιβλία τους. (στο Geurin 1970: 121) Η CNT η οποία είχε την υποστήριξη της πλειοψηφίας των εργαζόμενων και των αγροτών, προσδιόριζε ως στόχο της τον “ελευθεριακό κομμουνισμό” ένα πρόγραμμα το οποίο καθορίστηκε σε μεγάλο βαθμό στο πρόγραμμα της Σαραγόσα το Μάη του 1936. Για λόγους χώρου δεν θα προχωρήσουμε στη συζήτηση αυτού και άλλων εγγράφων της CNT, αλλά αρκεί να επισημάνουμε ότι η CNT ακολούθησε την παράδοση του αναρχοκομμουνισμού όπως περιγράφηκε και πιο πάνω. (για λεπτομέρειες του προγράμματος δες Geurin 1970: 121-6, Guillen 1992: 8-11).

Ανάμεσα στον Ιούλη του 1936 και τον Ιανουάριο του 1938, τουλάχιστον δύο χιλιάδες αυτοδιαχειριζόμενες αγροτικές κολλεκτίβες διαμορφώθηκαν, σε δεκαπέντε εκατομμύρια acres απαλλοτριωμένης γης (ένα άκρ είναι περίπου 4 στρέμματα) και εφτά με οχτώ εκατομμύρια ανθρώπων επηρεαζόταν άμεσα ή έμμεσα από την κολλεκτιβοποίηση του 60% περίπου της ισπανικής γης (Breitbart 1979a: 60). Η κολλεκτιβοποίηση ήταν εθελοντική, και συνήθως ακολουθούσε τη σύσκεψη κάποιου χωριού όπου λάμβαναν την απόφαση της συγκέντρωσης των χωραφιών, των εργαλείων της παραγωγής, και της γης που καταλάμβαναν από τους κτηματίες, σε μία ενιαία παραγωγική μονάδα. Οι τεχνίτες, οι κουρείς και άλλοι μη εργάτες γης ομαδοποιούνταν επίσης σε κολλεκτίβες. (Geurin 1970) Μέσα σε μία τέτοια μονάδα, η γη χωριζόταν σε τεχνική βάση, ανάμεσα σε ομάδες εργασίας (brigada) των δέκα-δεκαπέντε ανθρώπων. Στην μπριγάδα, οι λιγότερο ευχάριστες εργασίες μοιραζόταν και γινόταν κυκλικά, ενώ κάθε άτομο ενθαρρυνόταν να εκτελέσει κάποια εργασία (ες) στην οποία είχε κάποια ικανότητα. (Breitbart 1979b, Geurin 1970) Επιτροπές διαχείρισης αποτελούμενες από μέλη που εναλλασσόταν κυκλικά στις θέσεις της, εκλεγόταν για να επιτηρούν τις οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες της κολλεκτίβας, ενώ γινόταν μηνιαίες γενικές συνελεύσεις εργατών και μη - εργατών προκειμένου να επιθεωρήσουν τα σχέδια της

παραγωγής, να αξιολογήσουν την πρόοδο και να επανασχεδιάσουν τα στάδια της παραγωγής. (Breitbart 1979b, Geurin 1970) Παντού κανένα καθήκον δεν έδινε υπεροχή πάνω σε άλλους, και κανένα μέλος δεν πληρωνόταν για την διευθυντική εργασία. Στις περισσότερες κολλεκτίβες, η πληρωμή γινόταν σύμφωνα με την ανάγκη, σε όλα τα μέλη εξασφαλιζόταν τροφή, ντύσιμο και κατοικία (Breitbart 1979b). Τα αγαθά αυτά εξασφαλιζόταν μέσω εκλεγμένων επιτροπών καταναλωτών, που οργάνωναν τα αποθέματα και την κατανομή τους μέσω “συνεταιριστικών αποθηκών” πολλές από τις οποίες τοποθετήθηκαν σε παλιές εκκλησίες. Γενικότερα εκκλησίες, μοναστήρια, παλιά στρατόπεδα και αρχοντικά μετατράπηκαν σε σχολεία, σινεμά, βιβλιοθήκες γκαράζ, γηροκομεία ή νοσοκομεία. (εγκαταστάσεις που δεν υπήρχαν πριν την επανάσταση στην ύπαιθρο) (Breitbart 1979b). Η εκπαίδευση ήταν ελεύθερη και υποχρεωτική για όλα τα παιδιά μέχρι τα δεκατέσσερα. (Geurin 1970)

Τα περισσότερα κολλεκτιβίστικα χωριά στάθηκαν ικανά να βελτιώσουν τα επίπεδα διαβίωσης των μελών τους, και στις περισσότερες περιπτώσεις γινόταν κοπιαστικές προσπάθειες για αύξηση της παραγωγής. (Breitbart 1979b) Αυτό συχνά γινόταν αρκετά επιτυχημένα, καθώς προηγούμενες κενές γαίες καλλιεργούνταν, οι καρποί αυξανόταν και εισαγόταν μέθοδες συντήρησης (όπως η κυκλική καλλιέργεια και φύτευση δέντρων για την αποφυγή της διάβρωσης του εδάφους). Με τη βοήθεια τεχνικών και αγρονόμων, εφαρμόστηκαν νέες ή καλύτερες τεχνικές καλλιέργειας (για παράδειγμα επεκτάθηκε η άρδευση, αναπτύχθηκε η επιλεκτική κτηνοτροφία, και εγκαταστάθηκαν φυτώρια) (Breitbart 1979b). Σε μερικές περιπτώσεις η σοδειά αυξήθηκε πέντε φορές πάνω από το επίπεδο της προεπαναστατικής περιόδου (Breitbart 1979b: 89). Επίσης νέες βιομηχανίες – διατροφής, παραγωγής χαρτιού, σαπουνιού – εισηχθησαν ή επεκτάθηκαν στις περιφερειακές περιοχές προκειμένου να αυξήσουν την αυτάρκεια τους (Breitbart 1979b).

Η παραγωγή σχεδιαζόταν, δίνοντας ειδική προσοχή σε παράγοντες όπως οι ανάγκες των εργαζόμενων της πόλης και της πολιτοφυλακής. (που κρατούσε το μέτωπο ενάντια στα στρατεύματα του Φράνκο) (Breitbart 1979b) Σε αντίθεση με την αντίληψη πως οι κολλεκτίβες ήταν απομονωμένες και ανταγωνιστικές μεταξύ τους, ανάμεσα στον Ιούλιο του '36 και τον Ιούνιο του '37 δημιουργήθηκαν από χωριά περιοχές και επαρχίες αρκετές μεγάλες περιφερειακές ομοσπονδίες κολλεκτίβων όπως: η περιφερειακή ομοσπονδία των αγροτών του Levant, η περιφερειακή ομοσπονδία των αγροτών της Castile, το συμβούλιο της Aragon (Breitbart 1979b, Geurin 1970). Οι ομοσπονδίες αυτές βοηθούσαν στη μεταφορά των αγαθών μέσα και ανάμεσα στις κολλεκτιβοποιημένες περιοχές, και ανάμεσα στις περιφερειακές κολλεκτίβες και τις πόλεις. Εκπρόσωποι κάθε κολλεκτίβας κατέθεταν αναφορές εισαγωγών/εξαγωγών σε έναν φροντιστή της περιοχής, επιτρέποντας έτσι τον συγχρονισμό της παραγωγής και της κατανομής μέσα στις κολλεκτιβοποιημένες ζώνες. Μέσα στην τοπική περιοχή, το πλεόνασμα των αγαθών μεταφερόταν ανάμεσα στα χωριά ή χρησιμοποιούνταν για εμπόριο σε μία μεγαλύτερη περιοχή (με μία μορφή ταμείου αντιστάθμισης). Η ομοσπονδία βοηθούσε στην οργάνωση του συντονισμού της παραγωγής ανάμεσα στις κολλεκτίβες, και τη μεταφορά των αγροτικών προϊόντων στις αστικές περιοχές με αντάλλαγμα προϊόντα όπως ήταν οι μηχανές. Παράλληλα οι ομοσπονδιακές δομές υποστήριζαν στις φτωχότερες περιοχές τις υπηρεσίες υγιεινής και την οργάνωση ερευνητικών ομάδων για τη συμβουλή των

κολλεκτίβων για νέες τεχνικές καλλιέργειας. (Breitbart 1979b) Ανάμεσα στις κολλεκτίβες δημιουργήθηκαν δεσμοί μπρος-πίσω, το σύστημα μεταφορών επιδιορθώθηκε, ενώ οι σιδηρογραμμές του τρένου τέθηκαν κάτω από τον έλεγχο της CNT και του εθνικού σωματείου σιδηροδρόμων. (δες παρακάτω τη συζήτηση για τον εργοστασιακό έλεγχο στη βιομηχανία) (Breitbart 1979b).

Επομένως “η κομμουνιστική απαλλοτρίωση της γης και η εξόντωση της τάξης στις αναρχικές περιοχές μετά το Ιούλη του '36, αντικατέστησαν την ατομική ιδιοκτησία και τις καπιταλιστικές ή φεουδαρχικές ιεραρχίες εξουσίας στη γη με ένα υψηλό αποδοτικό, ολιστικό σύστημα αυτοδιαχειριζόμενης και συνεταιριστικής παραγωγής” (Breitbart 1979b: 93) Παρόλα αυτά η επανάσταση δεν περιορίστηκε στις αγροτικές περιοχές: οι εργαζόμενοι των πόλεων ενσωματώθηκαν σε “ένα από τα μακρύτερα και πιο εκτατικά πειράματα απόλυτα εργατικής παραγωγής της βιομηχανίας” στην ιστορία, αναδιοργανώνοντας την οικονομική και την κοινωνική ζωή γύρω από τα σωματεία. (Amsden 1979: 99) Μία αίσθηση της έκτασης της κολλεκτιβοποίησης παρέχεται από μία σύγχρονη της εποχής παρατήρηση πως “οι σιδηρόδρομοι, τα τραμ τα λεωφορεία, τα ταξί και τα πλοία, οι εταιρείες παροχής ρεύματος, αερίου, νερού, η υφαντουργία και οι βιομηχανίες χαρτιού, ηλεκτρικών και χημικών προϊόντων, μπουκαλιών και αρωμάτων, εργοστάσια τροφίμων και ζύθου, είτε κατασχέθηκαν ή ελέχθηκαν από επιτροπές εργαζόμενων, είτε συμφωνήθηκε η από κοινού κατοχή με τους ιδιοκτήτες (Bolloten στο Conlon 1986: 20-1). Συνεχίζει: “θέατρα και σινεμά, εφημερίδες και τυπογραφεία, καταστήματα, μαγαζιά και ξενοδοχεία, πολυτελή εστιατόρια και μπαρ επίσης κατασχέθηκαν” Πολλές από τις βιομηχανίες ήταν τεράστιες σε μέγεθος: για παράδειγμα ολόκληρη σχεδόν η ισπανική κλωστοϋφαντουργία, με περίπου ένα τέταρτο των εργατών διασκορπισμένων σε διάφορες πόλεις, οργανώθηκε σε αυτοδιαχειριστική βάση. (Flood κ.α 1997: 201) Σύμφωνα με κάποιες εκτιμήσεις, στην πιο μαζική βιομηχανική πόλη της Barcelona, 3.000 τουλάχιστον επιχειρήσεις κολλεκτιβοποιήθηκαν (Conlon 1986: 19).

Με μία έννοια ωστόσο η κολλεκτιβοποίηση στις πόλεις ήταν λιγότερο περιεκτική από αυτή που έλαβε χώρα στην ύπαιθρο. Κάποιες μονάδες αναλήφθηκαν εξολοκλήρου από τους εργάτες, ενώ σε άλλες οι εργάτες δημιούργησαν “επιτροπές ελέγχου” με δικαίωμα βέτο στην καπιταλιστική διεύθυνση (Amsden 1979, Conlon 1986). Γενικά μιλώντας, οι περισσότερες αυτοδιαχειριζόμενες μονάδες ήταν αυτές που η πλειοψηφία του σωματείου ήταν μέρος της CNT· ενώ οι μονάδες που βασιζόταν στις “επιτροπές ελέγχου” ήταν συχνά προπύργια του σοσιαλδημοκρατικού Γενικού Σωματείου Εργασίας (U.G.T.), ή θυγατρικές ξένων επιχειρήσεων. Στις αυτοδιαχειριζόμενες βιομηχανίες η πλήρης κολλεκτιβοποίηση σήμαινε και την διάρρηξη των ζωτικών δεσμών με την μητρική εταιρεία. Μέσα στις αυτοδιαχειριζόμενες εταιρείες, η βασική μονάδα αποφάσεων ήταν η συνέλευση των εργαζόμενων, που εξέλεγε μία επιτροπή εκπροσώπων από κάθε τομέα του εργοστασίου για να επιτηρεί την καθημερινή λειτουργία της εταιρείας. (Flood κ.α 1997, Geurin 1970) Συχνά οι επιτροπές εργαζόμενων περιλάμβαναν επίσης έναν αριθμό ειδικών τεχνικών. Οι λειτουργίες τους είχαν να κάνουν με οικονομικά θέματα, τη συλλογή στατιστικών στοιχείων, την αντιστοιχία και το σύνδεσμο με άλλα εργοστάσια και την κοινότητα. (Flood κ.α 1997)

Και εδώ, όπως και στην περίπτωση της γεωργίας, η αυτοδιαχείριση συνδυάστηκε με σημαντικές βελτιώσεις τόσο στις εργασιακές συνθήκες, όσο

και στην παραγωγικότητα και την απόδοση. Επομένως, οι Καταλανοί εργαζόμενοι αποκατέστησαν με επιτυχία τις υπηρεσίες νερού, ρεύματος, και μεταφορών μέσω των εργοστασιακών επιτροπών πριν οι μάχες στους δρόμους ενάντια στους Φρανκικούς τελειώσουν. (Amsden 1979: 104). Τα τραμ στην Barcelona είχαν καταστραφεί μερικώς, και υπήρχε επομένως περισσότερη καθυστέρηση σε αυτόν τον τομέα. Παρόλα αυτά το συνδικάτο μεταφορών της CNT (το πλειοψηφικό σωματείο ανάμεσα στους εργαζόμενους στα τραμ) καθόρισε αμέσως μία επιτροπή για να επιθεωρήσει τις γραμμές και να σχεδιάσει ένα πλάνο επισκευής τους (Conlon 1986). “Πέντε μέρες μετά το τέλος των μαχών, 700 βαγόνια του τραμ, αντί για τα 600 συνηθισμένα, όλα βαμμένα στα μαυροκόκκινα χρώματα της CNT, κινούνταν στους δρόμους της Barcelona” (Conlon 1986: 20) Στους επόμενους μήνες οι αριθμοί ατυχημάτων μειώθηκαν. Επίσης μειώθηκαν τα εισιτήρια ενώ παράλληλα αυξήθηκε ο αριθμός των επιβατών: το 1936 τα τραμ μετέφεραν 183.543.516 επιβάτες· το 1937 ο αριθμός αυξήθηκε κατά 50.000.000 (Conlon 1986: 20). Οι μισθοί των εργαζόμενων αυξήθηκαν και ισοσταθμίστηκαν, η παροχή ιατρικής φροντίδας ήταν δωρεάν, και οι εργαζόμενοι των τραμ άρχισαν να παράγουν ρουκέτες και όλμους για τον πόλεμο. Όμοια οι εργαζόμενοι στην Hispano-Suiza βιομηχανία κατασκευής αυτοκινήτων πολυτελείας μετέτρεψαν τη γραμμή παραγωγής σε πολεμική, με την παραγωγή δεκαπέντε τεθωρακισμένων αυτοκινήτων για το μέτωπο μέσα σε επτά μέρες από την αρχή της αναδιοργάνωσης. (Amsden 1979).

Παρόμοια παραδείγματα αναδιοργάνωσης σε άλλους τομείς που βρισκόταν κάτω από τον εργατικό έλεγχο αφθονούν. (Amsden 1979, Conlon 1986, Flood κ.α 1997, Guillen 1992).

Η διαδικασία της κολλεκτιβοποίησης στην επαναστατική Ισπανία αποδεικνύει ότι οι σκοποί της αταξικής κοινωνίας, της εργατικής αυτοδιαχείρισης, την κατανομής των αγαθών ανάλογα με τις ανάγκες, και οι δημοκρατικός οικονομικός σχεδιασμός ήταν και πραγματοποιήσιμοι και αρκετά συμβατοί με την οικονομική αποδοτικότητα, την καινοτομία, την αυξανόμενη παραγωγή, αλλά και οικολογικών θεμάτων. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν έγιναν λάθη. Πρώτα από όλα ο οικονομικός συντονισμός ανάμεσα στις κολλεκτίβες εφαρμόστηκε άνισα. Αυτό ήταν ιδιαίτερα εμφανές στη βιομηχανία, όπου έγιναν κάποιες προσπάθειες συντονισμού πέρα από το χώρο εργασίας, και ένας αριθμός εταιρειών ξεκίνησαν την πώληση προϊόντων στην αγορά με έναν τρόπο που θύμιζε την αμοιβαιότητα του Προυντόν (Flood κ.α 1997, Geurin 1970). Αρκετές λύσεις εφαρμόστηκαν: σε μία από αυτές οι κολλεκτίβες συνέχισαν να λειτουργούν μέσα στην αγορά, αλλά κάτω από την καθοδήγηση των σωματείων της βιομηχανίας, που αναζητούσαν την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιδράσεων της. Μία άλλη προσέγγιση ήταν να ενοποιηθούν όλες οι βιομηχανίες υπό την αιγίδα των σωματείων, που θα παρείχαν την οργανωτική δομή για τη σύνδεση όλων των εργατικών επιτροπών σε μία δημοκρατική διαδικασία σχεδιασμού (Flood κ.α 1997). Η τελευταία οπτική ήταν παρόμοια με τη διαδικασία της περιφερειακής ομοσπονδιοποίησης στην ύπαιθρο. Ωστόσο καμία από αυτές τις λύσεις δεν ήταν απόλυτα ικανοποιητική: η πρώτη απέτυχε να υπερβεί την μορφή της αγοράς, και όντως μετατράπηκε σε μία μορφή “εργατικού καπιταλισμού” (όπως έδειξαν πολλοί αγωνιστές)· στο δεύτερο μοντέλο, ο συντονισμός έλαβε χώρα, στην καλύτερη περίπτωση στο επίπεδο της βιομηχανίας, ή της αγροτικής περιφέρειας, και δεν παρείχε ένα επαρκές όχημα για έναν περιεκτικό σχεδιασμό, και επομένως την ολική πραγματοποίηση του ελευθεριακού σοσιαλισμού.

Επομένως η απόλυτη αποτυχία των κολλεκτίβων οφειλόταν στην απουσία της ενότητας σε εθνικό επίπεδο· ειδικότερα το οικονομικό σύστημα δεν κοινωνικοποιήθηκε ενώ το (μη-φρανκικό) κράτος συνέχισε να υπάρχει. Το καπιταλιστικό κράτος και τα όργανα της αγροτο-εργατικής διαχείρισης ήρθαν σύντομα σε σύγκρουση. Μία σειρά διαταγμάτων σχεδιάστηκαν για να φέρουν τις κολλεκτίβες σε μία στενότερη κρατική επιτήρηση ενώ παράλληλα έγιναν διάφορες προσπάθειες να σαμποταριστεί η λειτουργία τους όπως: σκόπιμες αποδιοργανώσεις των ανταλλαγών ανάμεσα στις πόλεις και την ύπαιθρο, συστηματική απουσία εργατικού κεφαλαίου και πρώτων υλών σε πολλές κολλεκτίβες. (Amsden 1979, Breitbart 1979a και 1979b, Geurin 1970). Τον Μάιο του '37 ξέσπασαν μάχες καθώς στρατεύματα κινήθηκαν ενάντια σε κολλεκτίβες των πόλεων όπως αυτή της C.N.T που έλεγχε την τηλεφωνία στην Barcelona. (Breitbart 1979a και 1979b, Conlon 1986, Geurin 1970). Τον Αύγουστο του 1937 έγινε στρατιωτική εισβολή στην Aragon, καταστρέφοντας ολοκληρωτικά το 30% των κολλεκτίβων διαλύοντας το συμβούλιο της Aragon. Παρόμοιες επιθέσεις έγιναν αργότερα στο Levant, την Castile και τα περίχωρα των Huesac και Terule (Breitbart 1979a και 1979b, Conlon 1986, Geurin 1970). Τον Αύγουστο του '38, όλες οι βιομηχανίες που σχετιζόνταν με τον πόλεμο τοποθετήθηκαν κάτω από τον πλήρη έλεγχο της κυβέρνησης. (Geurin 1970). Σε όλες τις περιπτώσεις υπονόμευσης των κολλεκτίβων, υπήρχε πτώση τόσο στην παραγωγικότητα όσο και στο ηθικό: ένας παράγοντας που σίγουρα βοήθησε στην τελική ήττα της Ισπανικής Δημοκρατίας από τις δυνάμεις του Φράνκο το 1939 (Breitbart 1979b, Conlon 1986, Geurin 1970).

Ως συμπέρασμα όμως πρέπει να σημειωθεί ότι η αποτυχία των αναρχο-συνδικαλιστών να θεμελιώσουν τον ελευθεριακό σοσιαλισμό σε εθνικό επίπεδο, δεν αντανakλά την ανικανότητα ή την απουσία θέλησης για να οργανωθούν σε εθνικό επίπεδο (“αμφισημία στο τρομακτικό αίνιγμα της κρατικής εξουσίας”) ή μία επιθυμία για επιστροφή στην “ανταλλακτική οικονομία” όπως υποστηρίζει ο Amsden (1979: 100, 102) Αντίθετα το πρόγραμμα της Saragossa της C.N.T καλούσε τόσο σε ομοσπονδιοποίηση των εργατικών και αγροτικών κολλεκτίβων, όσο και σε ένα Συμβούλιο Άμυνας που θα ελεγχόταν σε εθνικό επίπεδο από τους εργαζόμενους για την στρατιωτική υπεράσπιση της επανάστασης (Guillen 1992, Wetzel 1987). Η αποτυχία τους να θεμελιώσουν ολοκληρωτικά τον ελευθεριακό κομμουνισμό δεν ήταν επομένως το προϊόν χάσματος και σύγκλισης του αναρχο-συνδικαλιστικού προγράμματος, αλλά μάλλον η λογική συνέπεια της προσπάθειας των αναρχοσυνδικαλιστών για συνεργασία με τη Δημοκρατική κυβέρνηση ενάντια στον φανερά πιο πιεστικό κίνδυνο του Φράνκο – μίας τακτικής απόφασης που ερχόταν σε αντίθεση με όλες τις αναρχο-συνδικαλιστικές αρχές (Conlon 1986, Geurin 1970, Guillen 1992). Παρόλα αυτά οι αυτοπεριορισμοί που αποδέχτηκαν οι αναρχοσυνδικαλιστές για να κάνουν την ανίερη αυτή τακτική συμμαχία πιθανή, όπως είδαμε, δεν αποθάρρυνε την Δημοκρατική κυβέρνηση να κινηθεί εναντίον τους όταν παρουσιάστηκε η πρώτη ευκαιρία. Ο Guillen συνοψίζει τα μαθήματα αυτής της εμπειρίας ως εξής: “η ελευθεριακή κοινωνική επανάσταση υποφέρει από ένα δίλημμα: είτε θα διεξαχθεί άμεσα και ολοκληρωτικά, από πάνω μέχρι κάτω, ή θα χάσει τη δύναμη της από το κράτος και τους γραφειοκράτες και αστούς υποστηρικτές τους. Η ελευθεριακή κοινωνική δύναμη πρέπει να αντικαταστήσει και να καταστρέψει το εκμεταλλευτικό και καταπιεστικό κράτος.” (1992: 25-6)

Αντί συμπεράσματος

Το κείμενο αυτό προσπάθησε να εξετάσει εάν υπάρχει κάποιο μέλλον για τον κομμουνισμό. Η επίδραση της διπλής κρίσης της σοσιαλδημοκρατίας και του Λενινισμού έχει απονομιμοποιήσει στα μάτια πολλών το σοσιαλιστικό πρόγραμμα. Ενάντια σε αυτό το παρασκήνιο όφειλα να επαναλάβω το επιχείρημα ενάντια στην αγορά, υποστηρίζοντας πως αυτή είναι ένα ασυναγώνιστο σύστημα εκμετάλλευσης και κυριαρχίας. Το επόμενο βήμα στην επιχειρηματολογία μου ήταν να εξετάσω τους διάφορους “σοσιαλισμούς” που προσφέρονται ως εναλλακτικοί δρόμοι τώρα ή στο παρελθόν. Υποστήριξα ότι ούτε η σοσιαλδημοκρατία ούτε ο Λενινισμός ούτε ο “σοσιαλισμός της αγοράς” παρέχουν πιθανές εναλλακτικές στον καπιταλισμό. Το κράτος δεν παρέχει μία εναλλακτική οδό στον καπιταλισμό ούτε ο καπιταλισμός στο κράτος. Και οι δύο αυτές δομές κοινωνικής οργάνωσης συνδέονται εσωτερικά και αλληλοσυμπληρώνονται. Δεδομένου του γεγονότος ότι καμία από τις δύο δομές δεν είναι επιθυμητή αναδύεται η ερώτηση: υπάρχει ένας τρίτος δρόμος; Η συζήτηση που προηγήθηκε για τον αναρχο-συνδικαλιστικό-ακρατικό σοσιαλισμό - προσπάθησε να δείξει τη διανοητική συνοχή, την πιθανότητα, και την επιθυμία του ως εναλλακτικής διεξόδου. Το θέμα επομένως που αντιμετωπίζουν οι σοσιαλιστές δεν είναι: “εάν ήρθε το τέλος της ιστορίας” Η πρόκληση μάλλον είναι να ανακαλύψουμε ξανά και να μάθουμε από ένα σημαντικό κομμάτι της ιστορίας, την πλούσια και ιστορικά καταξιωμένη παράδοση του αναρχοσυνδικαλισμού.

Αναφορές - Βιβλιογραφία

Albert, M. and R. Hahnel, (1992), "Participatory Planning" in *Science and Society* 56(1)

Amsden, J., . (1979), "Industrial Collectivism Under Workers' Control: Catalonia, 1936-1939," in *Antipode: A Radical Journal Of Geography*. 10 (3) & 11 (1). p65.

Arshinov, P. (1987) , *History of the Makhnovist Movement 1918-21* . Freedom Press.

Avrich, P., (1967), *The Russian Anarchists*. Princeton University Press.

Bakunin, M., (1871), "God and the State", in S. Dolgoff (ed.), (1973), *Bakunin on Anarchism*. George Allen and Unwin.

Bakunin, M., (1871), "Statism and Anarchy", in S. Dolgoff (ed.), (1973), *Bakunin on Anarchism*. George Allen and Unwin.

Bakunin, M., (1990), *Marxism, Freedom and the State*. Freedom Press. London.

Bakunin, M., (1994), *The Capitalist System*. Libertarain Labour Review.

Bendana, A., (1995), *A Sandinista Commemoration of the Sandino Centennial. Speech Given on the 61 Anniversary of the Death of General Sandino, held in Managua's Olaf Palme Convention Centre. Distributed by Centre for International Studies, Managua. Trans: F.S. Courneyuer*

Berkman, A., (1989), *What is Communist Anarchism?* Phoenix.

Breitbart, M.M. (1979a), "Spanish Anarchism: an introductory essay," in *Antipode: A Radical Journal Of Geography*. 10 (3) & 11 (1).

- Breitbart, M.M. (1979b), "Anarchist Decentralism in Rural Spain, 1936-9: the Integration of Community and Environment," in *Antipode: A Radical Journal Of Geography*. 10 (3) & 11 (1).
- Cleaver, H, (1993), *Kropotkin, Self-Valorization And The Crisis Of Marxism*, mimeo, reprinted in *Anarchist Studies*, Lancaster, United Kingdom, February 24, 1993.
- Conlon, E., (1993), *The Spanish Civil War: Anarchism In Action*. Dublin.
- Dirlik, A., (1991), *Anarchism in the Chinese Revolution*. University of California Press. Berkeley and Los Angeles. California.
- Fernandez, F., (1986), *Cuba: the Anarchists and Liberty*. ASP. London.
- Flood, A., (1992), "After the Collapse of 'Socialism': Anarchism Today", in *Workers Solidarity*. no. 33. Dublin.
- Flood, A., (1994), "The Left ... Ashes to Peonix/ Time to Get Constructive", in *Red and Black Revolution: a Magazine of Libertarian Communism*. no. 1. Dublin.
- Flood, A., Elkin, G., McKay, I. and D. Neal, (1996), *The Anarchist FAQ (Frequently Asked Question) Page*. <http://www.geocities.com/CapitolHill/1931>.
- Geurin, D., (1970), *Anarchism from Theory to Practice*. Monthly Review Press.
- Guillen, A., (1992), *Anarchist Economics*. ISEL/La Prensa. Machester.
- Ha Ki Rak, (1986), *History of Korean Anarchist Movement*. Anarchist Publsihing Committee, Seoul.
- Hayek, F.A., (1944), *The Road to Serfdom*, Routledge. London.
- Kenafik, K.J., (1990), "Introduction", in M. Bakunin, *Marxism, Freedom and the State*. Freedom Press. London.
- Kropotkin, P., (1987), "Anarchist Communism: its Basis and Principles", in P. Kropotkin, *Anarchism and Anarchist Communism*. Freedom Press. London.
- Makhno, N., Archinov, P. et al, (1926), *The Organisational Platform of the Libertarian Communists*, various editions.
- Marshall, P., (1994), *Demanding the Impossible: a History of Anarchism*. Fontana.
- Nove, A., (1990), *Studies in Economics and Russia*, St. Martins Press. New York.
- Rocker, R., (1988), *Anarchism and Anarcho-syndicalism*. Freedom Press. London.
- Southall, R., (1995), *Imperialism or Solidarity? International Labour and South African Trade Unions*. UCT Press.
- Stein, J., (1992a), "Anarchist Economics: the Collectivist Tradition", in *Libertarian Labour Review*, no. 13.
- Stein, J., (1992b), "Review: Market Anarchism? Caveat Emptor!", in *Libertarian Labour Review*, no. 13.
- van der Linden, M. and W. Thorpe (eds.), (1995), *Revolutionary Syndicalism: An International Perspective*. Scolar Press .
- Wetzel, T., (1987), *Workers Power and the Spanish Revolution*. New York. mimeo.

Woodcock, G., (1961) *Anarchism: a History of Libertarian Ideas and Movements*. Penguin.